

Landskap: Blekinge i Småland Upptecknat av: P. G. Pettersson
Härad: östra Sönerne me. fl. Adress: Holmsjö, Gullhärda
Socken: Gullhärda, me. fl. Berättat av: P. G. Pettersson
Uppteckningsår: 1933 Född år 1863 i Gullhärda, Tröskult

Uppteckningen rör sig om julldagens firande, seder och bruk.
Hur julen firades under tiden i slutet av 1800-talet och
början av 1900-talet är något enstärkt gent emot
den efterkommande tiden, efter smärre berättelser
av olika sagemän som har något av sina men-
nen hva från sina förfäders tid, män skall jag
här sammanfatta de olika sedarna och berättelserna
till en sammanfattning sådan att det blir en tyd-
lig och klar berättelse utav de olika sedar och bruk
som förekom i olika socknar och byar.
Såsom inom södra småland levde man på den tron
att jesus hade sin vandring under julnatten och be-
sökte alla fattiga hem och stannade utanför deras

tränga och tröfliga beovningar för att skänka dem
välsignelse till det frammande året, det var endast hos
de fattiga mäniskorna han gjorde sina uppehåll, hos
de rika kom det en annan besökare som jag utifört-
sättningen skall beskriva, under denna stora högtids-
natt måste jag berätta hela natten, ja t o m. uti den
ringaste jarkhela och alla medlemmarna i varje
farmehj måste hålla sig vakna för att invänta
den store heringen som för ett ögonblick skulle
stanna vid deras dörr för att nedkalla den helige
fadrens välsignelse öfver dem, man förbedde midnatts-
timman då detta besök skulle äga rum, då låg den
gamla saluboken färdig upplagen på det tröfliga
bordet som stod uppehållt med de änkla rätter som
en fattig farmehjefadar kunde uppvisa och som hade
samlats till julen genom tiggeri av farmehjens med-
lemmar, man hade icke dörren låst under denna timman.

MINDRE TILFÖRLITLIGT

i tro och hopp om att Jesus skulle komma in och se
till de sina fattiga och välsigna deras förråd under
frammande år. Det hände också att dån låga dörren öpp-
nades, och stängdes åter hastigt när man hade icke upp-
tacka föremålet, man säkrart var det Jesus, ty han
hade sagt, jag skall besöka de fattiga och stödda, då
beröyade man att sjunga salmen, en jungfru födde
ett barn i dag, o s v, då bl. var ett klagen stängdes dör-
ren för ett par timma, medan man beredde sig till jul-
ottan, som skulle besökas utav så många av medlem-
marna som kunde taga sig från till hyrbran om
an vägen var ett par mil lång, det var icke fråga
om kläder eller smodon hurdana dån sig ut på dån
tiden, man kunde ha på sig vad som helst, ja rent
av uti vardagsdräkten, mäd lappade kläder av
vallman eller värme som var bearbetadt i hemmet
samt svinahärsachar eller träshor på fötterna

MINDRE TILFÖRLITLIG

i stället för annan skordan, kläddel och granlåt betydde
intet på den tiden, men att icke besöka byelottan dät
hade större betydelse med sig, dät hade Gädarna straff-
dommar med sig som innebar att man skulle aldrig
hemma att få besöka byrman mera, man skulle
bli angripen med obotliga sjukdommar och brann-
heter bli lam och oförmögen till att bramma
någon stens, dätta nämades för ett straf som kom i
från en högre makt, dät icke någon väntade man
de yörn något vid, dät angelägen var att man la-
gade i ordning kläddel som skulle användas till
den stora högtiden, dät gjordes i ordning ett par
minuter före jul, och lades upp på gästängarna
uppe vid taket omkring den stora vräpsten för
att troka, de fattiga backstugorättarna hade
även få bjuda sig en skål med att tillvärka
gulblåss, ett bättre lottade ynglingar som icke hade

MINDRE TILLFÖRLITLIG

tillvärka däm. ett sådant bläss betalades med fyra
shelling då beställaren bestod materialen som bestod av
fure, eller som man kallade det fäytve, eller täre,
även splittrad sättningslyörke indränkt i trätyära
brände med fördel begagnas. ty detta träslag spraka-
de icke eller gav icke gnistor som det förra, bläss
skulle man ha vid denna högtid, ty därmed blev
det på samma gång en nöjesfäst för ungdommen
som samlades uti stora flockar, upp till handratat
hög. de lysande ellemänten, ty alla skulle till guds
hus dän dagen och var en sed under förfädernas
tid som icke fick missbrukas oarsitt om man var
besatt på de allra ärbästa platser långt inne
i kyrkorna, man hade sina bläss att ysa sig
med och var all icke besvärad utav mörkret
prästarna hade ett trängsibud att alla som ormade
skulle besöka dän heliga petrus på kristi födelsedag.

Börn.

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

män på samma gång trodde man på oden såsom
efterföljare under samma natt vilken skulle besöka
de släktar där Jesus icke gjort sina besök, de s. h.
rika och bättre farmelyar där icke fattigdom gjorde
sig märkbar, till denna oden ställes ut mycket
med mat och godshvar på trappan att han skulle
få sig sedig trachtering under gulnatten då han
for fram till gengäld köpa skulle husbonden på
upplysning och förmåga till att upptäcka allt
som skulle hända inom hans farmely och ägen-
dom under dät nya instundande året, ströket
före kl. tre d. v. s. före än första ringningen värde
ställes vid myrorna, som var bestämd tid, kl.
tre på guldags morgon, då skulle farmelyfadern
gå ut, och gå tre slag rätt, och tre slag avigt om-
kring sin gårdslägnad, och därefter stanna vid
dät mest goda gårdsfäststätt och se in i stugan

Här kunde han icke taga allt som skulle hända
inom hans område med farmelyens medlemmar,
breatur, ägodelar, gröda, ja allt inom hem och härd,
dät visade sig uti fall mätto om någon skulle
dö, stor eller liten, om någon skulle födas till vär-
lden, om något av dyckeren inom hans ägo skol-
le dö eller bliva kaststuckt, samt hur dan skörel
han skulle få under nästkommande år, för att
få full visshet om att guden oden hade uti egen
pärson varit på besök hos däm, skulle dät stora
äppelt angöra som man lemnar att hvar åt honom
på dän bästa äpplen, var dät bästa på yuldags-
morgon, då hade oden själv varit på besök
mån sat dät ännu hvar då hade dät varit om
bud genom en av de andre två gudarna, tor och
föy, hänti var man besviken, och var i fara för
fördolda öden som man att drabla under årets löpp.

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

Torste brä tasas med en
sin försiktighet. Myg.
nemore efterpågad om
senen.

MINORE TILLFÖRLITLIGT

mär så kom man något längre in på 1800-talet och
då blev en ny uppställning med människor och med
där fram en annan tro på det fördolda, och härmed
fölyde nyare tiken och företeelser, nu skulle alla säga
na tiken och nyas avslöjas, dels under det man
sat till bords och intog sin aftonmåltid, då husfa-
dern gick ut och gick tre slag från stugan i mat-
satt riktning eller som man kallade det nargång
och däråfter såg in igenom det mot söder liggande
fönstret, här såg man vad som skulle hända inom
familjen under det stundande året, skulle någon
bli en långvarigt sjuk stod där påsonens stol
tom vid bordet dvs man såg icke påsonen i
fråga, var det någon som skulle dö uti familjen
under året såg man där påsonen sitta på sin
stol utan huvud, skulle något barn födas inom
familjen, såg man en liten fågel sitta på där kvinnans huvud

INDRE TILLFÖRLITLIGT

man kunde se i tabell hur sådan väggade på iher
fätten om dät skulle bli vacker skörd. blev dät
dålig skörd visade dät sig förtorakt och nedbränt.
skulle något dyer dö eller förölyskas under året så
måtte man en sådan företeelse norr om stugan
dä man gick runt för att gå in i sin stuga. dät var
icke känt med förtoraktat med iachtagelarna, man
skulle ha förtoraktat från askan i spisen efter
julboatan som var avhälnad på juldagens mor-
gon, man skulle upptäcka om dät fanns några
fyät små eller stora människor, samt varit fyäten
stälde sig, om de var vända mot eller med skarpe
nen, var de vända utåt rammett skulle dät
hemma nytt fäls i huset för en längre tid fram-
åt, var dät ett barnfyät vänd inåt rammett skulle
dät födass ett barn inom famelyen, var fyäten
vända mot eldstaden skulle någon gå bort från

farmeljen genom döden, låg några döda kvar efter
 julbrasan och flammade hade man eldvärda att be-
 fara inom gårdens omfattning under året, hade
 dät bildatt sig myckett flygaskar, palarna så bl.
 efter julbrasan, då hade man en utomordäntligt
 svår och hård midnattstid att gå till mötes,
 var askan fast och väl utbränd hade man god
 skörd med fast och frodig jord om än att vänta,
 under midnattsmånaden, var dät hvar stora kil
 angivna med palarna som släcker att av sig själv
 utan till att brinna ut, hade man svår storm
 med snöfall att vänta under senare halvåret,
 steg röken rakt mot skyn då man tände på jul-
 brasan, hade dät att betyda vacker och stilla vä-
 der under midnattstiden, män slog röken
 mot taket och gården då dän släppte smörstenen
 då fick man en hursig och väl midnattstid,

LINDRE TILLFÖRLITLIGT

alla sådana märken tog farmeljefadern noga reda
på för än man fick tända ny eld i spisen yuldags
morgon, villkett hände före kl-tre på morgon,
man hade även andra tydlar av en del fåglar att
taga i acht under yuldagarna villha man räknade
ut tiden efter, då timmen skulle gå i sin fallbera-
dan, jämfört med dagar och månader räknade
från lille yulaftron som inträffar tre dygn före
yul så kallade lomas afton, man räknade tålv da-
gar mot de tålv månaderna, då man mest fröchtade
fågellen var ogglan, om då flög nära intill hu-
sen och satte sig och lät höra sitt hemiska läte under
någon av dessa tålv dagar så visste man att en
från huset skulle dö bort under den månaden
som någon utav de tålv dagarna i räknade
utvisade då ogglan lät höra sig, såsom tiande
dagen betydde dödsfall tiande månaden, osv.

man hade och i samma föreställning med dy-
nen, och hopparna mäd samma dag och månad
räkning, fram någon hop och flöj övar giv-
den under någon av dessa bemärkta dagarna
och låt höra sitt blaskande ljud, då var man
viss på att något av dyren i ladugården skulle
dö under motsvarande månad som på den
dag som hoppen brast öfver ladugården, ty
man hållt dessa fåglar för att vara blaska och
utav den elack själv skapade och hade den an-
des makt med sig, samma tra hade man om
uren uppträdde vid gårdarna han medförde
atur vid allt inom gårdens gränser såväl bland
människor, dyr, och inväntningar, och förbehå-
dade under alla förhållanden eldsväddar in-
om gården eller samhället, och var en avsevärd
fågel att få höra eller se under dessa bemärkta dagar. —

Vi återgår här till julblåsen,

13
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Så följt nämnt, hur man förpor mäd blåsen vid frammansten till kyrkan, man utökte där en plats på kyrkvallen där alla blåsen samlades för att bilda en enda eldhård, så fort man kom fram hade man sitt delat till samlingen, som till sist bildade ett stort flammande eldhår, här skulle blåsen brinna upp under tiden tjänsten pågick i kyrkan, här tog man också tydor då man gick ut från kyrkan, t. o. m. själve prästen gick fram till platsen för att se hur det stod till, det var en allvarlig företeelse man här skulle ta i akt, man skulle se om där fanns något blåst kvar som icke till fallit hade brunnit upp, fanns där ett sådant kvar som elden icke hade hannat förtära utan att det hade släckt ner sig själv, då hade man ett stort brott att vänta inom församlingen under det nya året, nämligen att man skulle finna en man smördad inom församlingen.

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

detta var en tyda som alltså slog fel efter våra
förfäders tro och iachtagelser, även prästen trodde
på det samma, lig där många stora mål hvar som
icke. Långarna konneth förtära när den skönnatt
av sig själva, då skulle det bli många dödsfall
under året inom församlingen, fans där en del allde-
les olovända hvarlevor efter stigar från bläsen som
icke elden förtärt när skönnatt av sig själva, då
hade man att vänta många vänta barn inom
församlingen under det nya året, där plats där
bläsen brändes brändes, var skädeplatsen för alla
kyrkebesökare för än de beträdde hemfärden på
juldagen, dessa viktiga tydar fram att uppmärks-
många sinnen, och blev allmänt tal på sin hemfärd
om vilka som skulle drabbas utav dessa farliga
olyckor, där stanna tron på sådana tydar gjorde
att man var sämre på att det skulle gå i sin fallbered-
an.

3601 Mäniskornas uppförande på kyrkogården yuldagen,

12
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

man tog även tydlar utav de levande mäniskorna
på denna stora högtidsdagen, så t. ex. om kvinnorna
samlades uti stora fläskor ofrivilligt på kyrkogår-
den utan att tänka på de tydlar man tog. Härav, så
betyddes dät att många dödsfall skulle inträffa
bland männen undar dät hammande äro, och att
många änkor skulle få begråta sina bortgångna
män, och att samling utav änkor skulle ofta före-
komma för att pyja sina mäns gravar på sina
bestämde dagar såsom sed var under våra förfäders
tid. då ankorna skulle samlas på kyrkogården för
att begråta sina hädgångna män, dätta skulle
vara en bekvämd för den döde och skulle underlätta
och mildra hans som på den yppersta dagen, dätta
gråtande och sägande skulle säga under ett år på vissa
tidar och dagar, under dät sk. ankarett som också bläds-
len utvisade hos en änka med särskilt uttryck.

MINORE TILLFÖRLITLIGT

Tydlar av hemfärden från kyrkan yuldagen, 3601/8

16
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

da dät var slut i kyrkan, och man hade tagett de resprä-
tivar tydlar och tichen inom dätta område, skulle hemfärden
äga rom, dät första man hade att ordna var att giva
sin härt ett kvarter brännvin som var därtill avsitt
och i acht och mening medtagett från hemmet, var
äftar man försig sig syät med dylik vara, så skul-
le hemfärden beträdas villmett skulle ske med happ
härning, med vissa hällplatssar, såsom marsvägar,
riddabärnytt, beuabärnytt, spökhallen, gastabär-
nytt, näkayölan, blintarännan, härningabärnytt, byästa
blinten, (en bache) och otaligt många andra beänmin-
gar på sådana hällplatssar i sånnarna genom ble-
king och smälend, da man stannade vid en sådan
plåt, var man yverast färdig med att taga de tydlar
som härtill härde, var dät någon som i he kunde
fölga sällskapet skulle han i första hand bestä en
hanna brännvin, och löpa fih han hör sin dam

Skriv endast på denna sida!

MINORE TILLFÖRLITLIGT

Bar. Nuvance
Gödd 1862

Blomman, Smaland
Ud. G. 1862
Sn. Sällhöra m. H.

MINORE TILFÖRLITLIGT

att vad detta tydde på var att han var där förste
 av det wäntiga sällskapet som först skulle dö och de
 övriga skulle följa honom till graven, män var det
 så att alla voro i ett sällskap samlade till bestämme-
 ligheten då hade man begravning att vänta inom
 närmaste tiden, ifrån samma håll som haffnär-
 ningen gälde, vid varje hållplats skulle någon i
 tur och ordning upp med sina medhavda spritfär-
 räder och lyrota omkring på de närvarande, och hvin-
 na på sina matförråd, män där som icke or-
 kade följa han skulle fram med sin kränvinsthan-
 na vid ärdpraten sasom avskidsbräffen, sk.
 varför man gav sina springare kränvin och av-
 gylsten en del, det hade man för sed att hästen
 blev mera pigg och fick större förmåga att hålla
 ut i kampen mot sina medtämlare, som här på
 älskliga platser visat sig vara av stor fackta,

blän användes även vid nyjor och trättondagstän.
 men vid dessa tillfällen var icke brukligt mäd
 några tydor eller särskilda iakttagelser, icke var
 det heller så regelbundet med kyrkogången dessa
 dagar och icke var det vid alla kyrkor det förhållande
 alltså vid dessa högtider vid dessa tillfällen hade
 man där seden att man hade ifrån sig bläsen
 här och var vid sidan av vägen något för än
 man kom fram till kyrkan, vid dessa tillfällen
 var det endast ungdom som bar bläs, man hade
 känt ett litet förhållande för sig att man hade
 två och två bläs tillsammans gjemte vägen, man
 skulle här uttröna vilken av de två som skulle
 få gifta sig först, om man skulle bli gift eller
 als icke, d. s. hade det ena bläset ett så kallat straxt
 efter det blev där som sagt det icke gift, d. s. bläs
 som bäst brannett upp, han skulle bli först gift.

MINORE TILFÖRLITLIGT

Heemhamsten från byrhan, 3601

21

19

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Man hörde intill fästergedörren där hästarna trach-
terades med de godsakvar man hade på dät spåshade
gulbordett, utav de delar som var hästens favorit,
en bit av yulasten, slagbröd, lempa, och tre äpplen,
villhett hästarna tygna myshett om, på sina stäl-
len där så lämpligt var och matrisen hade
tillita mäd dörar och golv då stugan låg platt
med yorden, tog man hästen med keldan och
kyätkor på sig in till bordett och trachterade
hanom där, mäd påföld att han beackades ut
på gården, ty dät ansägs för otur om man
vände på hästen inne i stugan, dät förorsakade
fattigdom i famelyen under hammande tid, häs-
ten skulle se på dät matrisa bordett till han
kom ut genom dörren, då han tog sista stegett
ävar dättråskellen var husbonden färdig mäd
en mogg brännvin som han slängde övar trummen på hästen

MINORE TILLFÖRLITLIG

grinde hästen då och visade tändarna, då var all
tur vannen för hammande är, släpte hästen av sig
någott inne i stugan då jublade man övar där
välgång dätta medförde för banden under ham-
mande framtid, dätta för hästar icke bäras ut
på yuldagen dät bar i sitt sköte att man bar ut
tuben från yulastugan, dät skulle endast med
dän grova brännstevnen mabas ned till sapören
vid spishällen för att bäras ut på byande dag (annan-
dagen) och göra sällskap med yul askan som sedan
förvarades på anvisad plats för sitt vissa ändamål
dä bedadagen gjorde sitt inträde, dätta förfarings-
sätt förvarade människans, dyrens, och hela
gårdens hus, trövar, och tur under hela dät nya
året, dät första man gjorde då man kom från
hyrtan för än man tog av sig några bläddar, tog
man sig en mugg brännvin och en bit av yulasten,

MINDRE TILLFÖRLITLIG

ottefodrett och vattnett juldagen, 3601 23

21
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

dät var förberett under yulnatts förmiddag, då alla
fodren sammansveptes och lades händigt till hands
för att bli tre på yuldagmorgon slåcka fram och
lagga före vart och ett av dyren, dät hela var ävartstäl-
hatt på några få minuter efter som att alla de
faller äte medlemmarna i famelyen deltog dännä
gång med lätta arbete, fodrett bestod av dät bästa
höt som var skördadt på gården samt en kalle
beakadd utav linfrömyöl i varje fodarpaske,
dät hade sin uppgift att fälla bland kreatursbe-
sättningen, de skulle hålla sig belakta och friska
och där dät hammande ätt, dyren utfodrades
ische mer än två gånger under yuldagen, på eftarmeda-
gen på samma klackslag som på morgon, vid samma
tillfälle fick dyren sitt dricka före fodrett som
även nu bestod utav bästa hö en riklig mängd
ty dät var sista gången för dagen man besökte ladugården.

drickvatt var även inburet och iordningställt uti ett
römligt kar beblandadt med linfrömyt som hade
samma värkan som bollen på morgonen alla dy-
sen fick en dochtig bötta utav dätta yuladricka, ty
man släpte iske det däm på yuldagen, under samma
tid myllade kvinnorna, mäd sitt vädastäl uti
bättnen på bättnen, som sed var där dagen för
att skyddad, kuren och myllmen för den förtroll-
ning som anners hade hända myll och dyur.
dä allt var värdstätt med arbete i ladugården
sattes en bägare eller ett hus fölt med brännvin
på en pall med en bit yulast, lempa, äpplen och and-
ra godisaknar yänte på samma plats, däråfter stäng-
des dörrarna och man gick därifrån, dätta godis-
aknar var ämnade åt däm som kom dit annandags
morgon för att måha ut yulagabben, man benämnde
dät så då man gick för att rengöra efter yuldagens samling.

dät var en del ynglingar som passade på tidigt på
morgonen för att göra de antyphite flickorna dän-
na starartade tjänst, män dät var icke nog med
att måka ut julgobben, man sapade så vackert
man kunde, strödde finhacht fjärrhet och grönt
grans på alla gångarna i badugården samt plase-
rade tre nya byrörnismvastar vid ingången,
och ställde en flaska rätt bränningsbygg på pallen
med gattor omkring till jengäld för brännvin och
godisakar, varför man icke skulle måka eller ut-
föra några andra arbeten som kunde undvikas,
därför att man skulle hålla denna brösti dag
helig, man tog sig icke för något arbete als var
sig inom eller utan hus utan endast icke däl var
fråga om stor nöd och dyuans utfodring med mys-
kelt stor indragning med panningen, all mat lagades
och serverades på julaften så dät räckte till för yuldagen, —

vad man sysselsatte sig med under återstoden av
 yulldagen då man var hanna från kyrkan, dät
 var att äta och supa, leka med nätter och äpplen,
 tala om händelser från förfäddarnas tid, berättas
 om troll och spöken, gättar och tamtar som hade
 upptäckt vid yulhögtiden under tidarnas gång,
 samt rövade sina långpipor stoppade med hemma-
 planterad tobak och hörsbärsrör, och i varje fall
 blev icke eftermedagen så lång, då prästen hade av-
 handlat ett par långa predikningar som tog mest
 tre timmar i anspråk på den tiden, och man lem-
 nade icke kyrkan för än ledda mässarna var
 utförda, dät var hållar icke rådligt att öppna
 kyrkdörren av de besökande under mässan då
 hade man sig en kyrkbot att vänta på påm-
 vikstalar, och ändå en ättra mällelse till präst-
 gärdet för att stå till svar för vad dät gälde.

Wad man trodde om julkusen

3601 27

25
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Som sed var för våra förfäder skulle alla med-
lemmarna som fölt tyga är ha varit ett julkus
de skulle vara absolut lika stora och av samma
material, dät v. s. de skulle alla vara stöpta uti
en och samma form. för att kunna bestämma
likheten, utav dessa kus hade man allvarliga ty-
dar att hämta, man utnämde sina kus för
tänningen, och utnämde vilken ämne man
ärsäflade. blar de anga var dät vanliga att
man ville se vilken som blev först gift
och hur dant äktenskapet skulle bli, eller
om man skulle få gå ogift under sin tid
jusen tändes alla på en gång på julaften och
släcktes på en gång, tändes åter juldagskvällen
och fick denna gång brinna ned till botnen
där kus som först brant brinna ned, dän fläcka
sker pygn skulle först bli gift, så lång tid i timmar —

MINORE TILLFÖRLITLIGT

räknadt brän längre, så många ar äfter
 skulle di övriga bliva gifta, var dät något
 yus som brän med en kron läga och gav my-
 kett rök från sig, skulle dät bli ett olyckligt
 och märkt äktenskap dän hade att gå till
 mötes, fladdrade lägan och brän ostadigt då
 blev äktenskapet vidrigt, ohälsbart, och mycket
 tveaktigt, var dät något av yusen som brän till
 en del och släknade av sig själv, då skulle
 dät yusets ägare få dät bort ogift, var dät nå-
 got yus där vebran rök länge vi släknningen
 på yulafan då skulle dät yusets ägare få en
 hård och långvarig däckamp, kan taljen
 allt jämt utän till att samla sig ombror vebran
 och bränna upp, skulle dät yusets ägare råka
 ut för en blodigst däckelse och yensam misshandel
 för lida långvariga och smärtsamma lidanden, —

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

för ett äkta par gagnade man i allmänhet
ett tvägrenigt yes. Kunde man icke få något
eller påfärdiga ett sådant själva så att man
kunde garantera för att båda grenarna hade
lika innehåll i vikt och storlek efter som dessa
yes skulle stöpas för hand igen om dopping i
smält talg uti en härra eller bötta, då detta
var viktiga ögonblick att övervakas, och att
fall rättvis skulle få vara gällande, tog
man bättre två dylika yes stöpta i samma
form, och stälde till jämförelse på bordet, dessa
två yesen tändes i skämningen julafton och
fick följaktligen brinna ned med första
tändningen samma hväll, det var så mycket
viktigare som det var ett äkta par som
ville se villken av maharna som skulle
då brast och lämna denna världen först
sådan var folktron.

Varför skulle man sitta i yulhalmen, 30

Häri hade man ju några särskilda iakttagelser, dät var endast en sed från förfäderna och tillhörde renfäringen, att dän bästa och senaste halmen skulle bäras in i storstugan på eftermiddagen på yulaften och breddas ut på golvet framför bänken som allmänt skulle värkställas i smärningen där man skulle ligga nakna i halmen framför dän språkande yulkrasam till man var torr i huden, dän gamla halmen som hade legat i de väggfästa sängarna sedan midsommars bars ut på gården, där dän brändes, och dän sk. yulhalmen lades upp i sängarna stugan sopades ren och dät friska grönvirket sträcktes öfver golvet, alla yusen tändes, och längbordet dukades, och snart sig där ut såsom en yulstuga efter gammal still sådan som våra förfäder var vanda vid under sin tid.

MINORE TILLFÖRLITLIGT

Wad kallades en besökare på yuldagen.

31

29
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

enligt våra förfäders ordning och sed fick detta
icke att förhålla att någon föll normal männi-
ska fick göra några besök på yuldagen, syhällar på
yulafteften till tre på eftermiddagen, dät var en
fridstörre och en yulabock, en sådan människa
fanns icke någon inom famelyen som kallade
på eller talade till, dät viste alla och därför blev
var och en vid sina bräddar, skulle dät hända
en gesäll el. d. som icke hade fått stanna hos nå-
gon, så gav man honom något för att man skulle
icke få gå ut med yulen, när ingen talade till
honom, man endast pekade på dären, och för
i stegar följde honom i all tystnad till ladedör-
den och visade honom dät sk. gesällbrett där han
anvisade gesällen plats, varefter hursade en av
läsnade sig utan till att säga något, att tala
mål förmanande dän dagen eller yulafteften, var att skälgea
hurspriden,

MINRE TILLFÖRLITLIGT
Sven M. P.

Annandag-jul

3601

32

30

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Dän dagen syttelatte man sig inom hus med sina
förberedelser stefansresan som skulle beträdas på pla-
gett 12 samma natt, dän som skulle deltaga uti dän-
na vigtiga förök måste anmäla sig torsdagen till
dän samling som skulle äga rum på dän plats som
beständes ular dän ältte mansparson inom byn
eller samhället. här skulle alla de nytillträdande
sättas på prov, yver om att läsa stefansboken, och ste-
fansboggan, dän som icke kunde läsa dän två un-
derbara ting och åter sammansätta dän, fick icke med
följa om datta mislighader, de skulle läsas och åter
sammansättas på tre olika sätt för än dät god-
kändes, dät var ganska bewärligt och många gar-
de dät icke på dän utsatta bestämda tiden, alla för-
beredelser gordes under eftermedager, och förnatten
med att packa sina sinväskor med de materia-
lar som skulle vara dän till handa under färden. —

MINNRE TILLFÖRLITLIGT

dät var myckelt man skulle ha med sig på resan,
houthorn och hagelpang, länghorn o flinta, hammrade
teckantiga blydärger och blivnackar, yaktpipa och
jägarkorn, samt sin flintlångbässa laddad av sand
ma sortar av här nämnda delar med förladdning
bestående av vitt lön och karskin, utom de olika
matvaror och brännvin man skulle förlämba
vid framkomsten till målett. Där man skulle
upptäcka vad man önskrade, själva målett dit
färden gick var ett karsvatten, där två rinnan-
de bäckar karsade varandra, här på denna
plats där småland och bleking gränsar mot
var mötesplatsen vid karsvattnet där stor-
än (Lycksebyän) fallar ut i dän och matnytt
som gränsar in till parismåla, brachabo, smållan,
ledya, inhalmén, bleking, här utflutar än i dät
och bäck målett där samlingplatsen var betägen

vad som förhållanden på denna samlingplats han icke
 i sin berättelse berättas efter som här närställdes hem-
 liga gästningar, men i första hand var det ström-
 hanter som skulle uppträda såsom rusikant för
 de församlade, man skulle dansa efter den sk.
 nyöstängan, d. v. s. efter strömhantlens förtjusande
 dansar från hans vid där utifrån fyrdelen, här
 fick man tillfälle att få veta vad som skulle här-
 da under det nya året, man trodde sig här ste-
 fani röst tala till de församlade utur dyggett då
 alla undar allvarlig tystrad hyssnade till med
 blottade huvuden och uppmärksamma seener, för
 alla dem som hade deltagit uti denna stefansfär-
 den måste hålla tåligt allt vad de fått se och
 höra vid mötesplatsen, här fick dem anlägga
 sig på därtill och påstått sig själv med
 angivet bäfte på den brenlighet som man här fick uppleva, -

P. O. Lm.
 Öfver o. J. Hörs b. d.
 Säckhärda
 m. H. b. d.
 1933
 3601
 Uppm. P. G. Pettersen
 1863 i Gullabo, Trothult
 35

33
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Stefandidagen (stefansdagen) var då en storska dagen
 under hela året, uti förordade händelser som våra tro-
 ende förfäder förskaffade sig på denna dagen, för
 att bli de omfattningsrika vetenskapsmän uti dät
 hemliga och förordade som skulle komma att hända
 både då och på andra under dät stundande
 året, för varje år måste denna stefansdags förmån
 då man en gång berygt för att få sin behållning
 förordade, sådana fackelförordade och måtenplatser var
 förordade endast till hvarvatten och icke till mätlar
 tryfärden inbegrep att få höra stefanus belagotal
 ur dyngett samt till att komma i kontakt med
 strömmarlen, och genom hans machthavande få
 då stora förordade förmågan som skulle till-
 delas då på denna platsen, då man kom bländ
 uti tröser och hvarvattenmanillar för att då en
 försäneren icke skulle vara igårhänd av då andoe. —

Ber.
 H. 1863 i
 Gullabo
 Trothult
 MINDRE FÖRÖRLITLIG

man kallade detta sällskap för fackeltåg ty man
måtte ha lyse med sig, men icke sådana allmänna
blor som användes vid ottebesöken, facklor var till-
vårnade av en rund smärbar stång med en trär-
sadd härre av stichor i ena ändan, dvs på den
ändan man höll uppåt, men i vartredye nyttare
skulle ha en sådan i handen, alla deltagare sam-
ledes på en plats, en äldersman var anförare för
ritten man red genom skog och mark till man
nådde målet, vid hvarvuttnett där man träffa-
de sina främmande medbröder som hälsades
med blang och bekravap, här skulle brännvinshvar
och matsäckar fram med sina innehåll och vän-
skapen skulle tillhännagivas mellande främman-
de bröderna, och stadfästas med en del hederliga
berväpelsor till ett vittnesbörd om trogette her-
darskap, till äldersmannen uppmanade tyttnad —

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

då tiden var inne att de fördolda masktarna
 skulle giva sig tillkänna för de besökande, som
 lät höra sina sina tal och sin musik från dät
 märka horvattnet, här iachtogs dät fördolda
 som ingen annan fick bevittna än de närvaran-
 de som hade avbrytt dät viktiga hederloftet som
 äldarmannen hade gjort däm före avfärden till
 mötesplatsen, vid horvattnet dansades några
 varv efter dän och älvaliken som spelades utav
 stråmvarlen, män man fick icke dansa dän till
 slut dät var farligt, dän var tolv omlyt, män
 man måste stanna med nio, anners dansade man
 ut sig i horvattnet, och härmed blev man ett
 spötrall, som endast sökte efter människoliv och
 ham uti näcken tyänt till att fänga och hvar
 hålla beakande, och på annat sätt hammett uti
 beväring med spö och äro, med avsicht eller ofrivilligt.

MINNRE TILLFÖRLITLIGT

dän stichla kare

38

36

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

dän stichla toppen har man icke någon vetenskap om,
i dessa trakter, men dän stichla kare som älders-
mannen medförde uti sin yahrwärtha, som tog till
schappen då han öppnade på dän, och färsvar bland
snären, och som yengäld ham en tyäddar från skogen
då äldersmannen "anfärraren" bläste uti sin yachtpipa
han tog sin flintläsaboöpp och sköt ner dän, tyäddaren
var väl sticht och färdig att färtära då dän föllt
bland de församlade, som yengäst ham till använ-
ning för att smaka på till bägaren fäld med
brännvin, så bäygades yachten vid daggröningen
på hemfärden, då man sköt menst en kare till
mans, och lade ned uti sin yahrwärtha, då älders-
mannen öppnade sin wärtha fant han sin stichte
kare på sin plats i wärthan, han wiste dät och teg
dän lades upp på bardett och man smakade på
dän, alla teg ty man förstod dän stora trollkonstens macht.

alla de övriga hade skutet sig en hare och skulle
till att plöja fram däm men ingen av däm hade
någon dän var borta, endast äldarsmannens när-
maste och bästa vän hade en hare uti sin väska.
han tog fram sin hare som genast blev dän färtar-
da tyäddan som flög ut genom dären och for åt
shogen, dät blev en uppståndelse bland stefans-
nyttorane som icke ännu hade varit med så län-
ge att de förstod vad innebörd dät hade med sig
att vara med på stefanspitten ty man skulle va-
ra med tre gånger för än man fick reda på dät
fördolda som förman under dänna färd till
hansvattne, äldarsmannen, tog sin yachtpipa
och gick ut och blåste uti dän tre gånger, och alla
de skutna hararna kommo fram till honom
och föll ned framför hans fötter medan dän
fästade tyäddan svävade över deras huvuden.

MINDRE TILFÖRLITLIGT

Hempärden och stefanstyggen 3601

40

38
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

dätta var skämtacht som våra stefansryttare rogade sig med på sin hempärd vid dagbräckningen, efter som de varit uthärdade och frågade på olika sätt hände man där ike igen på sin egen hemtracht, man talade till endast hos bändar där man red intill dörren för att tigga brännvin och mat, samt ost och bröd till sin häst, där man talade till örnkapader man mäd de goda man hade tillgängliga, ty man fruchtade för stefansryttarna efter som de hade ord för att hanna mer än andra vanliga människor, och undar alla förhållanden då man kom från det färdrollande mötet, och hade varit i angående med strämbanden samt dyörarna och älvarnas fördolda andeväsen, ty man visste att dessa ryttare hade brannett uti beaktning utav där stora fördolda makten att tillfoga sina med människor vad de ville vare sig gott eller ont.

1800-1805
1805-1810
1810-1815
1815-1820
1820-1825
1825-1830
1830-1835
1835-1840
1840-1845
1845-1850
1850-1855
1855-1860
1860-1865
1865-1870
1870-1875
1875-1880
1880-1885
1885-1890
1890-1895
1895-1900
1900-1905
1905-1910
1910-1915
1915-1920
1920-1925
1925-1930
1930-1935
1935-1940
1940-1945
1945-1950
1950-1955
1955-1960
1960-1965
1965-1970
1970-1975
1975-1980
1980-1985
1985-1990
1990-1995
1995-2000
2000-2005
2005-2010
2010-2015
2015-2020
2020-2025
2025-2030
2030-2035
2035-2040
2040-2045
2045-2050
2050-2055
2055-2060
2060-2065
2065-2070
2070-2075
2075-2080
2080-2085
2085-2090
2090-2095
2095-2100

på hemfärden från mötesplatsen för man inte i flock
sålom man gjorde vid midnatt då man reste till
dän bestämde mötesplatsen, man fördelades i grupp-
par på två man, man skulle då rida uti de rikt-
ningar som äldersmannen bestämde och på vissa
hela slag mötas på utgångspunkten, de som var först
framme utnämndes till styärngaffar som skulle göra
dän sedvanliga kvinwandringen i bygden, dagen
förföljt under inrig relationen om några som fick
långst sitt med sin knappläpning under hemfärden
samt utnämning av styärngaffar och dän vara de
skulle gå följande natt, med uppvaktning av
sk. julnippor, (utblända damor), som skulle följa
styärngaffarna och hjälpa dän rynga vid stigar, och
samt vara de välmor man hade med sig, där man
samlade alla de allmasor man skulle ha på de
platser där man talade till på sin rundresa.

INDRE TILLFÖRLITLIG

Blått och 8 Småland
Öst. Öst. 5. Nöje

3601 Cyp. P. G. Pettersson 42
1865 Brorson

40
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

MINDRE TILLFÖRLITLIG

Eller för en fl. 8 1933
dessa styckongollar var utsmj. med de allra vack-
raste blådar som kunde anskaffas med uttrycket av
medylor band och galanar uti olika färger och skinnar.
de granatlar samt bryna och ling välpipa, de vand-
rade hela sin rund under mantar säng far och
de långt ut ifrån, vid bandgårdarna far-
des marta uppehåll för att synga en avsländ
leit, samt hållade gudsfest med välsignelse till
dät nya ärets ingång, och avsländade medan att
de syng i hör den gamla välkända folkvisan.
Min kländring är så tragisk, jag är så trött och matt,
mån juva tånar höres gällt uti den stilla natt,
jag stjärnorna på himmelen de lysar nu som förr,
vi vandrar för att synga en sån vid var mans dörr,
till våra fädans minnen vis tanke allt jämt går,
vi följars fädrens pedar för varje år som går,
sitt minne de bar lemnat kvar gällt leant till evig natt,

ANDRE TILLFÖRHLIGT

mån ändå yuva tonar här uti dän stilla natt,
 Iä yvrigt och så vachart är minnet från dän tid,
 från barndomshyggrören och fädrens glada liv.
 dät blir så gult i sennett från hyärtat minnesnatt,
 när man de yuva tonar här uti dän stilla natt.
 O hade jag väl skida på de fädrens yvriga tid,
 när tanken till dän återga med med sinnet trött och matt,
 när minnets yuva tonar här uti dän stilla natt,
 man syngar då vid fädrens dörr då styärnen lyssar matt,
 Guds fäd vi hållar en och var och värdigt lyftas på vår hatt,
 då styärnehemlen lyssar klar dät är vår dolda skatt,
 som fädren uti hyärtatt klar utti dän sätta fridens natt,
 då yvriga tonar här uti dän stilla natt.

Þetta är styärngossarnas vachra sång under
 sin vandring då de syng för att få en allmora
 till en vägersamling i fästningen, dät är och var
 ett värdigt minne från färdernas tid.

Styärngossarnas uppdrag var i dessa trachelar att
insamla pängar till en knuffäst som användades
för ungdommen där de skulle samlas för att gå runt
i hela byns hus och även angränsande stugor för
att sopa ut yulen, då förekom där stora allmän-
na uthållaren, då blädde man ut sig till alla
mätliga figurer, gossar och flickor bytte bläddar
där skulle plaggen vara mycket trasiga och illa
medfarna, kvinnorn blädde sig med rånriga
låga selindarkattor med halmsvippor till färgd-
nader, långt strägg av blänor färgadt med
rot, och i ännu färgade ansiktet svart med
röda plättar och ränder, halmskuror och halms-
gövdar med långpipa mella tändarna och
i ännu en stor halmskur i handen, samt där
stora gran eller enrisvarten på axeln, och här
lagna var blädda i kvinnabläddar med där

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

mått anslående utstyrelse med horn i pannan
och halmvans, samt andra halm- och huggmåss-
figurer, och för övrigt ansiktligt utmålat i olika
färgmetoder, dät var en underbar syn att se en
samling hemiska figurer, då de trängde in ut
stugorna knutgatan, och började sopa golvet, män
dät torde och så vara länande, man fick ett styft
arbete i stugorna där man hade avsikt på att
jöra dät i ordning, då dät gamla granisett
som legat på sedan iulafkan och var nu sån-
dast brytt i lag med myrken sand och annan
bart, fram man på platser där man byttade hus
borden med hars förmely hade man säbrar med
sig fädda mäd fint hachatt och färskt gran-
is och övarehåde golvet med så man buritt
ut från myrken smärja som hade bildat
sig i stugan under iulafkan tyugo dagar,

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

dät hade till innebörd att man skulle ha trachte-
ning på de platser där man sojade d. v. s. där man
gjorde dät ordäntligt. dät hände också att de sojande
flickorna läddade upp sångarna där som fanns
härviden som någon av dem tyckte om. där sådant
fräckt som man en gånadlig undfågnaad och
även fångar av husbanden, där man hade slutat
med sojardett vände man åter till den plats där
man nymer samt skulle fortsätta med att fästa på
de medel som inlett från stygöngarnas vand-
ring, här var spelemannen inbald och nu
till att sluta av alla nöyer mäd som inträffat
som inträffat under hägen, återstod nu att dansa
ut den gamla yulen, och åter intaga sin vanliga ställ-
ning. ty man var nu åter på stället, nu skall
man inta den gamla dräkten var alltid våra
förfäders valspän och sed, nu skulle arbetet återupptagas.

INDRE TILLFÖRLITLIGT

ongdamsgillen 1h julsamling. 3601 42

45

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

Lät förekom att ongdammen samlades på vissa platser under juldagarna. Lät var en sed som var allmän här i trakten, att ongdammen skulle samlas på de platser där huskandefolket hade rest bostäder för att fira julen hos sina närmaste släktingar, och efter gammal sed så varade sådana besök mest ätt dagar. Detta var ett lämpligt tillfälle som nog tagis i åkt, ordar utgavs av de hemmanvarande unga att där var ledigt de gamla var bästesta och nu kunde man få samlas för att få sig ett ykro äge med spel och dans, och samtidigt få påsta om ordäntligt, ty tiden på en niska räknte gott till. Lät yardes förberedelser av de hemmanvarande med mat och dricksvoror, villhet till follo behastades utav de inbyudna ynglingarna som byudde sina påstmär att frutt deltaga iuti denna välhamna nöjeställtällningen som blev folktaligt besökt av ungdom.

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

här dansades hela nätterna under tre dyggn samlin-
gen skeddde bl. nio varje kväll, och dät spordes
icke på dät söta siraffbrännvinett som man kallade
gulflygg, fär att få sina damar pigga och vid gro-
vigår. dät förekom även alla andra lekar som var
gångbara på den tiden, med utskäddel av olika
slag, uti både dyur och människofigurer och de mäst
dramatiska upptåg förekom, av sådana som var sär-
skilt inbaktade fär dätta ändamål, dät var såda-
na påstomar som kunde uppträda på de allra bäs-
ta byggningar framför en finare samling fär att
underhålla gästerna med skämtamt tal och abro-
batisera några under fästligheterna, dät var
våra förfäders sed att vi sådana fästar som
förekom under allmänt bråk, måste man ha
spelman och gunstarnickus, annars var dät icke
de rätta fästligheterna, (dät förekom icke vid begravnin-)

julens mellandagar,

3601

49

47

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

INDRE TILLFÖRLITLIGT

Man hade icke några särskilda benämningar
på nyårsa dagarna, men på styårsbilderna för var-
je dag, de gamla och värt förståndiga golivar och
gammor hade sin allvarliga och uppmärksamma
blick fäst på hemlavaluett från och med tåms-
dagen till och med tyördelsmässdagen den andra
februari, under denna tid utstuderade man de oli-
ka tidar under hela året för dess väl och ve, här
skulle man se vad alla de eldsämplariska nyårs-
narna samt med vintarberödan och arbed hade
att betydelse på under årets gång, vid vilken tid man
skulle så och sätta de olika rådeslagen, samt med
lin, potatis, och andra rotfrukter, vid vad tid
man fick skörda de olika växterna, om regn eller
torka kom att skada skörden och vid vilken
tid under sommar eller höstmanaderna, hur frist-
vättarna kom att gestalta sig, och under alla förhållanden -

de förti matyror hem att ystaltta sig, om dessa
fraträttar hem att inträffa tidigt eller sent på som-
maren, för att kunna vara i beredskap att möta
däm med sina anordningar, och avyälpa däm som
de dessa rättar kunde tillfoga däm växande grödan
och under alla förhållanden räghörden som våra
förfäder värddade för de skadegörande fraträttarna
under blomningstiden, tack vare deras förmåga att
studera stjärnhemmet under gultidens rättar, var
de alltid i stånd att bedöma vädrets händelser
under tidarnas gång, och härmed kunde man alltid
med trygghet mäta varje rikthets händelser med
sina vetenskapliga matityrdor för att skydda
sina växter där sådant mät väsentlig makt man-
de i stadhemmas, beräkningen med värbetet
var det mät fördelaktiga, om stjärnhemmet hade
visat däm på tidigt eller sent värbete och sådd.

INDRE TILLFÖRLITLIGT

Vi återgår till julfäyningen i lagårdarna 51

49
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

dät kunde vara både en vänlig och ovänlig hand-
ling med neryöringen i ladugårdarna på annandä-
gen, som redan här är antingen att tydda dätta på en
mycket vänlig tjänst av gästerna, mot flicharna
på den plats där man mäsade ut yulgobben och
pyntade lagärn med fint gransis och nya kvastar
och församla dätta i vanliga fall där man hade si-
na älskningar som och så avlönade på bekvämligt
sätt, dät var en stor lättnad för dessa pigor då
de kom för att neryöra efter två dagars märkning
dät var ett ganska fullt och ansträngande arbete
att neryöra efter de många dygnen, dät tog ett par
timmar i anspråk, den vanliga tid för neryöringen
att för gästerna till att bägga var hel ett på natten
för att ha allt klart och vara från platsen till
hel fyra då pigorna kom för att värbeställa sitt
klackiga och skonda arbete, då fant man lagärn välstädad.

man begagnade sig även av dätta tillfälle utav
 ovärdighet och vannerörnad för de eller dän figa
 sam tyänade på dänna plats, äventyrligt boad döttrarna
 som var storrenta och höll sig för stolta att sällsamma
 med gästarna, då passade man dätta lämpliga till-
 fälle att belöna dän häf för, på så sätt i stället för
 göra rent och bära ut yädslen, bar man in en väl-
 dig massa yädsel för i godsmäthägen i ladugården
 och placerade på gäddarna här och träs i ladugår-
 den uppgående till flera last, så att dät blev ett
 hollat arbete för flickorna att få väch all yädslen
 och därtill en hel del av huseanden för att
 de levde uti så dålig sänna med grangostarna så att
 man skulle bli så skenerad av dän och utpebad
 framför de närbörande grannarna i lyn, då dätta var
 en sed för än namnens tid, barde även dätta minne
 hållas i hätyd efter vior förfäddar genom god sänna och vänskap, -

38 Sm.
no Bl.

julyädrens särskilda nätta och egenhet, 53

3601

51

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

MINRE TILFÖRLITLIGT

man var myckelt noga med att få reda på dänna
jädrel för sin särskilda förmåga till att befrämja väx-
tarna i synnerhet för rögen och framför allt linlandett
banden avskilde dän noggrant från dän övriga jädren.
och förvarade dän under halm och strå till värsal hammar
dä dän yarning för våra förfäder hade en vitt tro på
julyädren att på vären blanda dän uti dän övriga jäd-
ten för att dän skulle bli saftig och närande för växter-
na, och framför allt bekväma yarden förhållighet och ställa
dän i yarning, så att icke dän dän starka middagsmar-
solen skulle få någon värtan på dän yarden mäl
sin starka där dänna jädrel vart placerad, och under
alla förhållanden på linlandett, man hyste samma tro
för julyädren som kvinnorna hyste för middagsdaggan
man samlade till surdeg, som med en ringa del skulle
hålla brödet mjukt och bräutligt hela året samt för att
från mögel, dän sk nibe mannen i brödbädes, ?

MINDRE TILFÖRLITLIGT

på samma sätt trodde bonden om yuld. Blev en bit
(kort) omsändas uti yödlestan i hamrasten skulle
hälla yödlen fochtig och kraftig för hela året och där
däna yödlet blev spridd blev yoden myllrig och
fochthärande, på tuesday yul tog bonden sitt sä-
kar och lade något av däna yödlet uti, samt
gick och krata här och där några smulor av yödlen
på vägarna samt på det tillämnade birländt
för frammande värsädd, där dyra snön som
täckte marken hade icke någon betydelse, yödlen
gode ⁱⁿ samma isöftade värm an lika fölt ändå,
var plöjde och i några parra haar och träs i snön
med en sk, snömakare, som man gagnade på gångarna
och strängde, jag plöjde för för näring wälgång och
ära, att mina ämarar skall frokittamma vara, och
giva mig skördar från ämar och äng, och giva mig
barnna falla, och sål på minn skallar.

dät andan ~~and~~ brödd bakt

55

53

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

husmodern behade till varje yst ett ästra bakh
bröddkollar av olika myllor till alla inom
gården växande växter och dyer som till de
hades var och en av församlingens medlemmar stora
och små och sammalunda med de på gården be-
fintliga dyren, t. o. m. själva tamtaggarna dän
s. h. gårdshästar, som fick sin balle jämte grötthalen
och brännvinsmaggen ute på sitt vanliga ställe
på förstugelbron, husmodern inleade något
särskilt i varje balle med särskilda märken
för var och en som skulle ha däm, avsett husets
medlemmar, även olika ballar för olika dyer,
mån hur dät förhållt sig med inläggert eller vad
dät var, dät är hemligheter som ingen nu kan
redogöra för, mån ballarna skulle tyäna till
växternas och dyrens främma med tur och byxa
hätta och trevnad under dät nya årets löpande gång.

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

ett andra barn bröd av bättre brevitte tillvårades
 gulthar uti olika figurer och stolar efter
 som de var gamla till, för flickorna blev dät god-
 bar uti olika stolar efter äldar från fäntan,
 är och hägre för däm som icke ännu var gifta, och
 samma förhållande forekom med dem ogifta har-
 larna, män dessa gulthar var från de mind-
 re mädlemmarna överlemnades andra figurer
 som gattar, grisar, har, hälar, harar, fåglar uti
 olika typer, som far i huset är allt har ett helt
 par sammanträdde ett bevis på att han hade en
 trogen hustru och måha vid sin sida, man
 hade också för god och allmän sed att ungdomen
 smasade till varandra gultharar och detsamma.
 d. v. s. då man var uti närmare bekantship med
 varandra, män dessa såhete man hamma däm
 bröligen till handa genom ardra pärsonar i parnebyen. —

och om möjligt smalla in där under täckhett uti
deras säng. Dessa härrar, och dito fruor var mycket
stora och brude beställes hos bagare för en äfäm-
tir eller två riktalar, skickade man en dygelfigur
där var den intima vänskapen upplagen och man
ville inte längre sällskapa med den härran eller da-
men, var det någon flicka som hade rått illa
ut med någon sidovän under bekantskapen med
en annan så att han hade blivit i grässet där sände
man den flickan en mycket liten brannfigur in-
bindad uti ett papper, hade en pojke förfelat sig
på samma sätt med en annan flicka fick han samma
beloning av sin rätta älskade fästning, var det någon
dam som hätt sig för mer än andra och var sk. högmä-
dig, fick en halmgobbe i julpresent som någon
sökte smygga in under täckhett uti hennes bädd för att
visa henne att han alldrig kunde få någon som älskade henne,

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

dän fördälda gulhalmen, 3601

58

56

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

dänna lilla berättelse berättar enbart från smälan
med deras sinnrika falktro under förfädarnas tid, och
handlar om de ofrönligena kvinnorna inom äkta
stånd, hur man skulle behandla dän fördälda gul-
halmen som skulle göra kvinnan fruktam. Ban-
den skulle taga de två första nekar på dän plats
på ähern där vägen var mäst bärdig, han skulle
taga dän själ, och hans egen hustru skulle taga
upp och binda dän, men han fick inte rita vad
de skulle användas till, banden tag särskilt mär-
ke på dän så att de inte skulle bli förväxlade
dä han var ensam yande han undan dän på
en plats där ingen nam i beröring med de två
kvinnor som skulle läggas i sängen med själen uti
sina ax, alldeles nakna de datta måste hända
på själva gulaftean vid ankomsten av dän övriga
halmen som det var att lägga ny halmen i sängarna vid gul;

dessa två mårvar måste han själv smasta
 dit på själva botten i sängen så att icke någon
 observerade det här skulle dessa mårvar ligga för-
 dolda till moris bebedelsedag. efter denna tid blev
 hustrun havande ifall ingen luti farmeljen hade
 observerat däm och tillfogat däm någon skada
 de fick icke lösas eller påsas de skulle vara lika
 hela när han i ensamhet tog däm däm som när
 han lade dit däm, nu var ju vägen utfallen och
 låg på sängbotten villhet däm och skulle vara
 man i övrigt skulle mårvarna vara och hade
 det måtte inga hinder att källa däm fördolda
 ty man rörde aldrig upp katten i de stora vägg-
 fasta sängarna till botten från jul till mid-
 sommar, det skulle man icke göra. då beprämjade
 man de små krusens framfart och trevande uti
 däm uppträdde sängkattens bottenvarv.

ANDRE TREFFLIGT

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

på detta ähla män fördälda sätt fick man sin
hustru havande och fick sig en arvinge innan ärets
slut, för övrigt var det en odräglig stor skam
under förfäddarnas tid att en ähla kvinna var
afvecklad och icke framförde en arvinge till sin
färmögenhet, ett sådant ähla par var icke värdiga
till att vara med på några byudningar eller samlin-
gar. kvinnan fick i detta fall hela skulden på sin
bitt, ju fler barn man hade, desto större heder åt
makarna under förfäddarnas tid.

Ja dessa två nekar yändes och förvarades lika om-
sorgfält däråftan även vägen på sängbotten tagt
vara på av husbanden i bändam, halm och efter
dessa nekar skulle föras upp på någon hö eller
mör som icke tog sig tid, detta gäpte också, väg-
mannen skulle något för eller en sagga ha som icke
visade och tog sig tid, detta gäpte också, uti flästa fall, —

Det gamla goda starkölet,

3601

61

59

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

Våra färfäddar som behant är tillvårskade sitt öl
och svagdricka, såväl som brännvin spåna till egen
förbrukning, och under alla förhållanden till yll.
dä alla dricksvaror skulle vara mer än dubbelte
så starka som under vanliga förhållanden, samt
till mängdubbelte kvantitet, varför man alltid var
gjemilade med att smaka på deras starka yllöl
och detta brännvin, inam stugedärren låg ett ankar
på tynga hanna starköl med en sprun att öppna
lätta var avsett för alla som kom på besök under
yulhåyer på två små trählyngor som var fästade
på väggen övar ankar ett låg en bra nog lång
säldepipa där användes till att dricka ur ankar ett
med, man behövde icke fråga sig för det var sed
att man skulle det, man endast slog ifrån sprun-
sett och satte ned pipan och satte munnen till pipan
och så i drack så myckett man behagade utav —